

Teema: ESTEETTÖMYYS - Remontin voi tehdä toisinkin

Reuma-lehti 3/2014 (24.9.2014)

Vanhojen talojen perusremonteissa kannattaa ennakoida asukkaiden tulevat tarpeet. Hyvällä suunnittelulla kodista ja sen ympäristöstä saadaan esteetön, eikä se ole sen kalliimpaa.

Rakennukset rakennetaan kestävästi monen käyttäjän elämänkaaret lapsuudesta vanhuuteen. Siksi tilojen muunneltavuus ja kodin toimivat ratkaisut hyödyttävät kaikkia elämän eri vaiheissa.

”Rakennettu ympäristö on sama meille kaikille. Esteettömyys tulisi nähdä rakentamisen laatutekijänä”, sanoo arkkitehti **Kirsti Pesola**. Hän työskentelee Invalidiliiton [Esteettömyyskeskus ESKEn](#) johtajana.

”Kaikkien olisi syytä ennakoida asumistaan ja miettiä omaa tulevaisuuttaan ympäristönsä kannalta niin kauan, kun itse pystyy tekemään päätöksiä. Sitten, jos toimintakyky jostain syystä äkisti heikkenee, niitä ei tarvitse tehdä pakkotilanteessa.”

Asukas voi sairastua tai loukata itsensä ja joutua liikkuman sauvojen kanssa. Kyläilijä voi olla liikuntarajoitteinen ja myös muuttokuormien ja lastenvaunujen kuljettajat hyötyvät esteettömyydestä.

Kirsti Pesola kehottaa aina valitsemaan mahdollisimman esteettömiä ratkaisuja, kun vanhoissa rakennuksissa tehdään peruskorjauksia kuten putki- tai kylpyhuoneremontteja. Vaikka nykyhetkellä ei olisikaan tarvetta esteettömyyteen, on hyvä remontoitaessa valita esteetön vaihtoehto. Siitähän ei ole mitään haittaa kenellekään.

Remontteja tehdään paljon

Remontteja tehdään Kirsti Pesolan mukaan nykyisin yllättävän paljon. Esimerkiksi taloyhtiöt alkavat puuhata putkiremontteja yleensä ainakin pari vuotta etukäteen. Asukkaiden kannattaisi pitää huolta, että korjaus tuottaa esteettömän lopputuloksen. Tästä ei puhuta riittävästi tai sitä ei edes ajatella.

Esteettömien ratkaisujen tarpeesta voi puhua valmiiksi naapureille ja saada heitä kannattamaan asiaa yhtiökokouksessa. Esteetön rakentaminen kun ei maksa juuri yhtään esteellistä enempää.

Usein vain ei ole tullut mieleen, että kalustesijoittelun ja valinnan voi tehdä toisinkin kuin entisellä mallilla, kun kerran putket ja samalla yleensä kaikki kylpyhuonekalusteet, lattiat ja seinät uusitaan. Useimmiten ainoa lisäkustannus on ottaa putkiremontin suunnitteluun arkkitehdin tai sisustusarkkitehdin osuus, eikä pitää sitä pelkästään teknisenä suunnittelutehtävänä.

Esteettömien asuntojen tarve on kasvava. Suurin haaste on löytää tulevaisuuden kannalta ratkaisuja katsovia suunnittelijoita.

Kun alunperin suunniteltaisiin esteettömyys osaksi arkkitehtuuria, ei tarvittaisi korjaavia ja päälle liimattuja ratkaisuja. jotka ovat usein rumia.

”Niitähän ei arkkitehti pääse yleensä suunnittelemaan, ne vain tehdään.” Tyypillisenä esimerkkinä Kirsti Pesola mainitsee jälkiasennetut luiskat.

”Rakennuskanta uudistuu vain muutaman prosentin vuosivauhdilla. Ympäristömme on rakennettu aikana, jolloin ajateltiin, että ongelma on ihmisessä eikä ympäristössä. Onneksi ajat ovat muuttuneet.”

Messuasunnotkin esteellisiä

Kirsti Pesolan mukaan esimerkiksi [Jyväskylän asuntomessuilla](#) ei ollut yhtään esteetöntä asuntoa, vaikka kartoituskriteereinä oli vain kolme perusasiaa. Sisäänkäynnin oviaukon leveyden piti olla vähintään 85 senttiä ja ulko-oven kynnyks sai olla korkeintaan 20 millimetriä. Jos sisäänkäynnin edustalla oli kaltevuutta, sitä ei saanut olla enempää kuin kahdeksan prosenttia.

Messuilla oli sentään kolme kohdetta, joissa oli vain vähäisiä esteitä, vaikka koko alueen mainostettiin olevan esteetön. Asiat voi tehdä myös toisin, hyvin suunnitellen, Kirsti Pesola muistuttaa.

Kuitenkin Jyväskylän kaupunki oli asettanut messujen yleistavoitteeksi tukea mahdollisimman toimivan ja esteettömän asuinalueen rakentumista. Sitä toteutettiin mm. henkilökohtaisella neuvonnalla.

Vastuu rakentamismääräysten noudattamisesta on aina rakennushankkeeseen ryhtyvällä. Oleellista olisi, että hän muistaisi tilata suunnittelijoita ehdotonta esteettömyyttä. Hänhän vastaa myös ammattitaitoisten suunnittelijoiden palkkaamisesta.

Esimerkiksi pientalossa voi pikkuisen maastoa muokkaamalla tehdä sisäänkäynnin niin matalaksi, ettei tarvita portaita.

Joitakin rakennusratkaisuja on helppo muuttaa jälkikäteen, mutta toiset, kuten ovien leveys tai tasoerot ovat vaikeampia korjata. Niistä pitäisi tehdä alunperin esteettömiä.

”Esteettömyysajattelun tulee yltää viimeiseen rakennus- ja kivimieheen asti. Esimerkiksi pihalaattojen alle tulee ymmärtää laittaa tarpeeksi hiekkaa, että sisäänkäyntiin ei tule turhia tasoeroja”, Kirsti Pesola sanoo.

Selvitä tarpeesi

Jos asunto-osakeyhtiö ei ole remontin yhteydessä valmis tarpeellisiin muutoksiin, voi asukas kysyä, saako tehdä itse oman asuntonsa osalta vähän perusratkaisuja parempaa. Osan kustannuksista joutuu tällöin maksamaan itse. Esimerkiksi, jos talossa on ahtaat kylpyhuoneet, asukkaalla voi olla tarve suurentaa omaa kylpyhuonettaan.

Kylpyhuoneremontissa kannattaa myös selvittää, onko kylpyhuoneessa levyseinät. Niihin voi remontin yhteydessä pyytää kiinnittämään tukirakenteita, jotta ne kestävät mahdollisten tukikaiteiden kiinnityksen jälkeenpäin.

Kirsti Pesola kehottaa kysymään keittiöremontin suunnitteluapua keittiökalustefirmoista.

”Niissä on yllättävän asiantuntevaa ammattiväkeä. Keittiökalusteiden toimittajilla on nykyisin käytössään tietokoneohjelma, jonka avulla he suunnittelevat asukkaan keittiön. Suunnittelijat tuntevat yrityksen kalustevaihtoehdot, joita asiakas ei aina edes tule ajatelleeksi. Tietokoneohjelman avulla suunnitelma on helppo visualisoida helposti ymmärrettäväksi. Tärkeintä on, että asiakas kertoo, mitä tarpeita hänellä on: tarvitseeko hän kaapit matalalle tai mihin korkeuteen pöydät asennetaan.”

Joillakin yrityksillä on ohjelma, jota asia voi itse käyttää.

Esteettömyyttä sisustusohjelmiin

Television sisustus- ja rakennusohjelmat toimivat monille esimerkkeinä. Siksi niissä pitäisi tuoda esteettömyys esille yhtenä asumisen laatutekijänä, eikä pelkästään puhua ulkonäöstä tai tyylistä.

Jos vaikkapa jossain tilassa kaikki on valkoista, on heikkonäköisen vaikea hahmottaa tasoeroja. Jos perusmitoitussasiat ovat kunnossa, voi pintoja kyllä tarvittaessa maalata jälkikäteen.

Taloyhtiön valveutuneisuudesta riippuu, miten se on valmis tekemään muutoksia taloyhtiön yhteisissä tiloissa, esimerkiksi sisäänkäynneissä, jos vaikka kunta maksaa nämä muutostyöt asukkaan niitä tarvitessa.

Muutostyöt pitää saada suunnitelluksi osaksi taloa.

”Monissa historiallisissa kohteissa kuten Sibeliuksen Ainolassa on esteetön sisäänkäynti pystytty toteuttamaan todella hienosti”, Kirsti Pesola sanoo.

Huomio siivoukseen

Hyvin suunniteltu koti on turvallinen ja vaivaton siivota. Suunnitteluvaiheessa voidaan tilasta tehdä siivouksen kannalta helppo tai hankala. Siksi perusratkaisut ja materiaalivalinnat ovat tärkeitä. Esimerkiksi julkiset rakennukset kannattaa suunnitella siten, että ne on helppo siivota isoilla koneilla.

Kodeissa tasoerot on syytä miettiä samoin ikkunaratkaisut, miten suuria lasipinnat ovat ja miten ne aukeavat. Näihin asukas ei voi jälkikäteen vaikuttaa.

”Ihmisiltä alkaa unohtua, mitä kuuluu kodin peruspuhtaukseen. Esimerkiksi hajulukon puhdistus on tarpeellista tehdä aika ajoin. Se edellyttää, että hajulukon saa itse auki, jos viemäri ei vedä.”

Patterin taustat täytyy pystyä siivoamaan. Jääkaapin takana oleva lauhdutinjärjestelmä pitää imuroida aika ajoin. Jääkaappi pitää pystyä sitä varten siirtämään.

Et kaadu, jos lattia ei luista

Luistamattomat lattiat ja kulkuväylät ovat kodin turvallisuudessa perusasioita.

Liukastumista voi jonkin verran ehkäistä valitsemalla märkänäkin luistamattomat lattiamateriaalit, hyvät jalkineet ja pitävät kumitulpat mahdolliseen kävelykeppiin ja kyynärsauvaan.

Kirsti Pesola muistuttaa, että liukastumiseen voi olla monta syytä: liukas lattiamateriaali, liukkaat kengänpohjat tai esimerkiksi jauhoa tai likaa lattialla.

”Jos kengissä on vääränlaiset pohjat, ei liukkaus ole lattian vika.”

Villasukka lakatulla parketilla on aina liukas, mutta aikuisten liukuestesukat eivät ole.

Tilavassa asunnossa voi liikkumisen turvallisuutta lisätä myös tukikaiteilla. Niitä voi asentaa esimerkiksi parvekkeen oven pieleen, jos parvekkeen lattia on alempana kuin huoneen lattia. Tai kylpyhuoneeseen. Niistä ei tarvitse tehdä välttämättä tukikaiteen näköisiä vaan ne voi suunnitella vaikkapa taideteoksiksi.

”Luovuutta kehiin”, Kirsti Pesola patistaa.

Kysy apua kunnasta

Kirsti Pesola kehottaa kysymään neuvoa ja tukea kotona asumista helpottavien ratkaisujen hankinnasta oman kunnan sosiaalitoimesta. Asuinrakennusten ja asuntojen korjaustoimintaan voi saada tarveharkintaan perustuvaa avustusta.

Kunnan on korvattava vammaispalvelulain nojalla vaikeavammaiselle henkilölle välttämättömät asunnon muutostyöt sekä välineiden ja laitteiden hankinnan kohtuulliset kustannukset. Niihin vaikeavammaisella on subjektiivinen oikeus, kun hän täyttää määritetyt myöntämiskriteerit.

Vamman vuoksi liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavia muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin sisältyvien laitteiden korvauksia voi hakea kunnalta.

Kunta voi myös antaa korvauksetta laitteita vammaisen henkilön käytettäväksi. Lääkinnällisen kuntoutuksen välineitä myöntää myös kunnallinen terveydenhuolto.

[Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA](#) vastaa valtion rahoituspolitiikasta. Se avustaa asumista ja rakentamista. Jokaiseen rahoitettavaan uudisasuntoon vaaditaan esteetön sisäänkäynti ja ARA-rahoitteiselta hankkeelta edellytetään esteettömyys selvitys.

ARA ylläpitää Rakennustieto Oy:n, [Aalto yliopiston](#) ja [Sotera-instituutin](#) kanssa RT Esteettömyystietopalvelua. www.esteettomyys.rakennustieto.fi/ -sivusto tarjoaa ohjeistusta sekä kätevän tarkistuslistajärjestelmän.

Ympäristöministeriön ylläpitämällä sivustolla www.korjaustieto.fi on paljon tietoa esteettömyydestä niin omakotiasukkaille kuin kerrostaloyhtiöille.

Rakennetun ympäristön ja liikkumisen esteettömyydestä saa tietoa Esteettömyyskeskus

ESKE:n ylläpitämältä www.esteeton.fi -sivustolta. Neuvoa voi kysyä myös sähköpostitse osoitteesta [esteeton\(at\)invalidiliitto.fi](mailto:esteeton(at)invalidiliitto.fi)

Korjausneuvontaa

Vanhustyön keskusliitolla on 15 alueellista korjausneuvojaa, jotka avustavat ikääntyneitä ja veteraaneja asunnon muutostöiden suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa. Palvelu on asiakkaille maksutonta, mutta korjausten tekeminen maksaa. Korjausneuvonnan yhteystiedot löytyvät sivuilta www.vtkl.fi.

Vanhustyön keskusliitolla ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitolla on käynnissä yhteinen Käyttäjälle kätevä teknologia -hanke KÄKÄTE, joka selvittää teknologian käyttöä ikäihmisten kotona asumisen apuna.

Teknologiaratkaisuesimerkkeihin kannattaa tutustua KÄKÄTE-projektin verkkosivuilla osoitteessa www.ikateknologia.fi. Sivustolla on mm. Asunnon lukitusopas, Kevythissi kotiin - opas ja Ikäihmiset, asuminen ja teknologia -raportti, jossa esitellään kotiin ja asumiseen liittyvää teknologiaa.

Hyvä Ikä messuilla Tampereella 25. - 26.9.2014:

Esteettömyyskeskus ESKE ja [Vanhustyön Keskusliiton](#) korjausneuvonta järjestävät yhteisellä osastollaan esteettömyys- ja korjausneuvontaa. Ikään katsomatta voi tulla kyselemään.

Apua esteettömyyteen

ASTA™-lomakkeisto asumisen toimintojen arviointiin

Asumispalvelusäätiö Aspan lomakkeistolla arvioidaan yksityiskohtaisesti kotona eri toimintoihin tarvittavaa apua. [ASTA-lomakkeisto](#) käyttöohjeistuksineen on tulostettavissa ilmaiseksi sekä suomeksi että ruotsiksi internetistä.

Ekotoimiva koti

Työtehoseuran [sivusto](#) tarjoaa tietoa suunnittelijoille ja rakennuttajille ekotoimivista ja muuntojoustavista ratkaisuista.

IsoApu-palveluneuvontapiste

[Imatralla ja Lappeenrannassa](#) toimivista palveluneuvontapisteistä ikääntyvät sekä ikääntyvien omaiset ja läheiset saavat ohjausta ja opastusta maksutta.

ITSE-tila

[Tampereen ammattikorkeakoulun tilassa](#) voi tutustua apuvälineisiin ja teknisiin ratkaisuihin ja harjoitella niiden käyttöä. Tila soveltuu oppimisympäristöksi mm. hoitoalan opiskelijoille.

Kaikkien Koti

[Satakunnan ammattikorkeakoulun](#) hankkeen tuotoksena syntynyt esteetön kodinomainen tila, jossa voi tutustua esteettömyyttä edistäviin kalusteratkaisuihin, laitteisiin ja arkielämää helpottaviin apuvälineisiin sekä kokeilla ja harjoitella niiden käyttöä.

Kätevä koti -näyttelyasunto

[Kajaanissa](#) sijaitseva näyttelytila havainnollistaa toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden itsenäistä suoriutumista helpottavia ratkaisuja. Apuvälineitä voi sovittaa ja testata.

Lahden Esteetön Koti

Lahden Esteetön Kodin tiloissa on nähtävänä ja kokeiltavana erilaisia apuvälineitä esteettömään asumiseen.

Muistikoti

[Muistiliiton](#) MuistiKoti-palvelu esittelee kotona asumista tukevia teknologioita.

Neuvontakeskus Kunnonkoti

Turun ammattikorkeakoulun [esteettömän asumisen malliympäristö](#). Näyttelytilassa voi kokeilla siellä olevia tuotteita.

Turvallinen koti

[Turvallinen koti -sivusto](#) on osa Kotitapaturmien ehkäisykampanjaa.

Älli-älykoti virtuaalinen kotiympäristö

Rovaniemen ammattikorkeakoulun koordinoimassa KeSTO-hankkeessa tuotettu virtuaalinen kotiympäristö -esitys. Sisältää tuote-esimerkkejä ja tietoa kodin tekniikasta.

Toimiva koti Domedi Helsingissä

Helsingin kaupungin Toimiva koti -palvelu loppui vuodenvaihteessa. Uusi näyttelypiste Toimiva koti DoMedi avautui yleisölle maaliskuussa Helsingin Ruskeasuolla ORTON Oy:n tiloissa. Toimiva koti DoMedi on informaatiokeskus ja myyntinäyttely, jossa on kokeiltavana esteettömän ja turvallisen asumisen ratkaisuja, teknologiaa, apuvälineitä ja tuotteita. Esillä olevat tuotteet ovat myös myytävänä. www.toimivakoti.fi

Linkit on haettu www.ikateknologia.fi -sivuilta.

Teksti: Riitta Katko

[Sivun alkuun](#)

[Takaisin](#)